

ANTI-PESTPROTOCOL

Het probleem dat pesten heet

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Mogelijke signalen zijn: angst om naar school te gaan, last krijgen van nare dromen en concentratiestoornissen waardoor de schoolprestaties achteruit gaan. Ook lichamelijke klachten zoals buikpijn, hoofdpijn of misselijkheid kunnen wijzen op pestproblematiek. Vaak zien we ook dat deze kinderen steeds somberder worden of zich steeds meer terugtrekken.

Pesten komt voor in alle groepen van de basisschool. Manieren van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- altijd een bijnaam geven, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamd leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes/sms doorgeven
- beledigen
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer
- cyberpesten

Voorwaarden

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/verzorgers (hierna genoemd: ouders) .
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.
- Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak (zie verder in dit protocol).
- Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert, dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. De vertrouwenspersoon kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.
- Er is voor de school een gedragsspecialist aangesteld. Deze persoon verdiept zich in de problematiek van het pesten d.m.v. cursussen en het lezen van artikelen.

Wat willen we bereiken met dit anti-pestprotocol?

- Alle kinderen mogen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.
- Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.
- Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!
- Pestgedrag wordt preventief aangepakt.

Algemene richtlijnen van hoe de school met gedrag omgaat

Leerlingen moeten in staat zijn om problemen zelfstandig op te lossen op een manier die in de samenleving algemeen aanvaard is: door erover te praten en/of te onderhandelen; dit moeten ze van ons leren. Vandaar ook dat zij een concrete werkwijze aangereikt moeten krijgen.

Ikra heeft in de visie opgenomen dat ze op school een sfeer willen scheppen waarin de kinderen zich veilig, geaccepteerd en gerespecteerd voelen. De leerkrachten hebben hierin een voorbeeldfunctie: zij laten door hun eigen houding het kind zien hoe het zich kan gedragen. De leerkracht luistert naar het kind en geeft positieve feedback.

Wij trachten dit onder meer door preventief in de godsdienstlessen de nadruk te leggen op het wenselijk gedrag (achlaaq) vanuit de identiteit. Hier worden veelvuldig de omgangsnormen besproken en wordt het voorbeeldgedrag van de Profeet als maatstaf gehanteerd om terug te kijken op ons eigen gedrag.

De godsdienstlessen die uitgewerkt zijn in thema's, zijn gekoppeld aan de methode Leefstijl, die sociale vaardigheden aanleert. Voorbeelden zijn: samen spelen, samenwerken, praten, luisteren, rekening houden met elkaar, zelfvertrouwen opdoen, gevoelens uiten, omgaan met verschillen, conflicten oplossen en omgaan met groepsdruk. Ook komen media-educatie, gezondheidsvaardigheden en burgerschap aan bod. Allemaal essentiële basisvaardigheden die voor kinderen belangrijk zijn om goed te kunnen functioneren. Zowel nu op school, thuis, als later wanneer zij volwassen zijn. Leefstijl is een methode waardoor leerlingen zich bewust worden van waarden en normen. Niet theoretisch of door ze op te leggen, maar in de praktijk, door samen met klasgenoten activiteiten en opdrachten te doen die het besef van 'goed omgaan met elkaar' versterken. De leerlingen hebben 1 keer in de week een leefstijl-les. Zodra een nieuw godsdienstthema van start gaat, weet de leerkracht welke lessen uit Leefstijl hij/zij kan bieden, ter ondersteuning van het goede gedrag.

Vanaf groep 3 wordt de methode stop stoer doen gebruikt in de klassen. Dit is een methode die kinderen bewust laat worden van de consequenties van het gedrag en de oorzaken daarvan. Er is een wekelijks doel waaraan gewerkt wordt. Dit doel is schoolbreed. De lessen worden één keer per week gegeven door een docent van Move Academy. Na de lessen is er een korte overdracht tussen docent en de groepsleerkracht.

Aanpak

Aanpak van ruzie, een doorgaande lijn

Leerlingen moeten leren zelfstandig problemen op te lossen. Daarom hebben we een werkwijze afgesproken die geldt voor de betreffende bouwen. Sommige kinderen hebben meer tijd nodig om de vaardigheden onder de knie te krijgen. Daar houdt de leerkracht rekening mee door expliciet als mediator op te treden. Andere leerlingen kunnen al heel snel zelfstandig en efficiënt ruzies oplossen. Het is aan de leerkracht dit per geval te bepalen. Hieronder staat beschreven, hoe je de stopmethode kunt invoeren. Een kind kan met de stopmethode duidelijk de grens aangeven en vertellen wat zijn of haar behoefte is.

Werkwijze in de bouwen

Werkwijze in de onder (- en midden-)bouw

In de onder- en middenbouw (groep 1 t/m 4) gebruiken we de stopmethode. Leerlingen geven 3 keer aan dat de ander moet stoppen, daarna wordt de leerkracht ingeschakeld.

1. Krachtig zeggen 'Stop, hou op!'.
2. Strenger en luider zeggen 'Stop, hou op, ik vind het niet leuk!'.
3. Zeggen wat je gaat doen als de ander doorgaat. 'Stop, hou op, of ik ga naar de juf/meester!'.
4. Naar de leerkracht/tso-ouder gaan.
5. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

De concrete werkwijze:

- A) Leerling 1 vertelt kort het probleem (liefst in 1 zin) en wat hij wil (de eigen behoefte aangeven). Let op: het gaat niet zozeer om de feiten, maar om gevoelens.
- B) Leerling 2 vertelt kort het probleem (liefst in 1 zin) en wat hij wil (de eigen behoefte aangeven). Het gaat ook hier niet zozeer om de feiten, maar om gevoelens.
- C) De juf/meester/mediator vraagt aan beide partijen: 'Wanneer is het voor jou opgelost?'
- D) De definitieve afspraken worden door de leerlingen uitgesproken. Excuses aanbieden mag, hoeft niet; hangt ervan af of de partijen dit willen.
- E) De juf/meester/mediator prijst de leerlingen als zij het probleem hebben kunnen oplossen.

Werkwijze vanaf de bovenbouw

De stopmethode werkt vanaf groep 5 met de volgende stappen:

1. Vriendelijk vertellen wat je wilt. "Ali, wil je stoppen met tegen mijn tafel te schoppen, want...?"
2. Strenger en luider/krachtiger zeggen dat je iets wilt. "Ali, stop met tegen mijn tafel te schoppen!"
3. Zeggen wat je gaat doen als de ander doorgaat. "Ali, als je nu niet stopt ga ik naar de juf / meester."
4. Naar de leerkracht/tso-ouder gaan.
5. De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de ruzie op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

De concrete werkwijze:

- A) Leerling 1 vertelt kort het probleem (liefst in 1 zin) en wat hij wil (de eigen behoefte aangeven). Let op: het gaat niet zozeer om de feiten, maar om gevoelens.
- B) Leerling 2 vertelt kort het probleem (liefst in 1 zin) en wat hij wil (de eigen behoefte aangeven). Het gaat ook hier niet zozeer om de feiten, maar om gevoelens.
- C) De juf/meester/mediator vraagt aan beide partijen: 'Wanneer is het voor jou opgelost?'
- D) De definitieve afspraken worden door de leerlingen uitgesproken. Excuses aanbieden mag, hoeft niet; hangt ervan af of de partijen dit willen.
- E) De juf/meester/mediator prijst de leerlingen dat zij het probleem hebben kunnen oplossen.

De kapstokregels

Kapstokregels vanuit de Profeet: De goeden onder jullie zijn degenen die zich het beste gedragen.

Regels	Godsdienst thema's	Thema's leefstijl
1. Spreek altijd de waarheid.	Thema Eerlijkheid.	Thema 2 Praten en luisteren.
2. Is er iemand die je kwaad doet? Maak het dan snel weer goed.	Thema Vriendelijkheid/ thema Verdraagzaamheid.	Thema 5 Allemaal anders, iedereen gelijk!
3. Wij letten alleen op onszelf.	Thema godsbesef.	Thema 1 De groep? Dat zijn wij!
4. Wees geduldig.	Thema ijver en geduld.	Thema 4 Ik vertrouw op mij!
5. Sterk is wie zichzelf beheerst als hij boos is.	Thema ijver en geduld.	Thema 3 Ken je dat gevoel?
6. Elke goede handeling is liefdadigheid.	Thema behulpzaamheid en respect.	Thema 3 Ken je dat gevoel?
7. In school is het een wandelgebied, buiten hoeft dat lekker niet!	Thema Samenwerking.	Thema 4 Ik vertrouw op mij!
8. We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.	Thema tevredenheid/ thema vriendelijkheid.	Thema 6 Lekker gezond.

Deze regels gelden op school en daarbuiten en hangen op een goed zichtbare plaats in de school en in de klas. Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht. Die aanvulling wordt opgesteld (door en met de groep) en dit zijn dan de groepsregels. Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas opgehangen.

Het no-blame stappenplan

Pesten; No Blame, een aanpak tegen pesten in de groep

De No Blame aanpak is niet een bestraffende, maar een probleemoplossende methode om met pestproblemen om te gaan. De methode werkt zo "geruisloos" mogelijk volgens een vast stappenplan. Uitgangspunt is dat het belangrijker is het probleem op te lossen dan de pester te straffen. Kenmerkend is dat een beroep wordt gedaan op de kracht van de groep. De groep krijgt de verantwoordelijkheid voor de oplossing en genereert zelfvertrouwen wanneer ze merkt dat hun inspanningen resultaat opleveren.

De zeven stappen:

Stap 1

Gesprek met de gepeste leerling. De begeleider gaat in gesprek met de gepeste leerling. Het gaat in dit gesprek om het effect van het pesten op de gepeste leerling. Wat zijn z'n gevoelens? De leerling kan dit eventueel in een brief of een tekening weergeven. Verder wordt de procedure van de aanpak besproken. De begeleider vraagt toestemming aan de leerling om de brief of tekening te gebruiken.

Begeleiding van een gepeste leerling:

1. Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
2. Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
3. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
4. Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen
5. Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
6. Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
7. Sterke kanten van de leerling benadrukken
8. Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt
9. Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
10. Het gepeste kind niet overbeschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

De leerling geeft aan welke leerlingen hij graag in de volgende stap in de klas uitgenodigd wil hebben, de zogenaamde supportgroep.

Stap 2

Regel een gesprek met de supportgroep. Uitgenodigd worden ook de pester(s), meelopers en leerlingen van wie men een positieve groepsinvloed kan verwachten. De gepeste leerling is niet aanwezig bij dit gesprek.

Stap 3

Leg het probleem uit en kweek empathie. In het gesprek legt de begeleider het probleem uit. Hij legt uit dat er een leerling is die zich erg ongelukkig voelt en dat de aanwezige leerlingen een bijdrage kunnen leveren om de leerling in kwestie te helpen. De begeleider vermijdt ieder vorm van beschuldiging en geeft duidelijk aan dat niemand straf krijgt.

Stap 4

Deel de verantwoordelijkheid. De begeleider vertelt dat iedereen in de klas er medeverantwoordelijk voor is dat anderen zich prettig en veilig voelen. De supportgroep is bij elkaar geroepen om te helpen het probleem op te lossen.

Stap 5

Vraag naar ideeën van elk groepslid. De begeleider vraagt aan iedere deelnemer om na te denken over manieren om het pesten te stoppen en het voor de gepeste leerling weer aangenaam te maken. Hij vraagt aan de leerlingen om hun ideeën zo concreet mogelijk te maken door hun zinnen te beginnen met "ik".

Stap 6

Laat het aan de groep over. De leerlingen gaan nu aan het werk. Ze moeten de gelegenheid en de tijd krijgen hun goede voornemens uit te voeren. De begeleider spreekt wel af dat hij hen na een of twee weken weer zal spreken.

Stap 7

Gesprek met ieder afzonderlijk na één of twee weken. De begeleider vraagt aan alle leerlingen van de supportgroep afzonderlijk inclusief de gepeste leerling of er iets verbeterd is. Misschien zijn niet alle voornemens geslaagd, maar het belangrijkste is dat het pesten gestopt is.

Nazorg

Vergroten van empathie

Pesters hebben moeite om zich in te leven in de gevoelens van anderen. Zij beseffen niet wat de gevolgen van hun gedrag zijn voor de gepeste leerling en zijn vaak geschokt wanneer ze daarmee geconfronteerd worden. De No Blame aanpak biedt het voordeel dat het empathisch vermogen van de pester(s) en omstanders wordt vergroot.

Begeleiding van een pester:

(Dit is even belangrijk als de begeleiding van de gepeste leerling).

1. Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken!, pesten (taalprobleem, lage intelligentie en vaak een lage sociaal-emotionele ontwikkeling, baas willen zijn, jaloezie, verveling) Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
2. Excuses aan laten bieden (als de intrinsieke motivatie er is).
3. In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
4. Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest — belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.
Straffen moeten binnen de proporties zijn. De leerkracht houdt zich ook aan de voorgeschreven straf. Strafmaatregelen kunnen variëren van het onthouden van beloningen tot de toegang weigeren tot de school (schorsing is een maximummaatregel). Iedere schorsing komt in het leerlingdossier en uiteindelijk in het Onderwijskundig rapport bij (tussentijdse) uitstroom.
5. Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de stop-denk-doe-benadering of een andere manier van gedrag aanleren.
6. Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
7. Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
8. Inschakelen hulp: IB-er, ZC-er, gedragsspecialist, SMW, coördinator sociale veiligheid. Zij kunnen het probleem verder onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Cyberpesten.

Cyberpesten (ook wel online pesten of digitaal pesten genoemd) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren en het pesten heeft effect op het schoolklimaat. Het is een groeiend probleem. Dit protocol stuurt aan op een integrale aanpak in samenwerking met de ouders.

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten: anonieme berichten versturen via social media zoals MSN, WHATSAPP, SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, etc.

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan, zijn soms niet meer te verwijderen.

Wanneer de leerkracht merkt dat er door kinderen uit zijn/haar klas thuis chatprogramma's worden gebruikt zoals MSN, WHATSAPP of dat er e-mailcontacten tussen leerlingen ontstaan, bespreekt de leerkracht de voordelen én risico's hiervan. Vanaf groep 6 krijgen de leerlingen tijdens de computerlessen les in veilig internet. In groep 7 en 8 wordt hier verder op ingegaan en worden er gastlessen verzorgd door de bibliotheek en bureau Halt over de gevaren die internet en sociale media met zich mee kunnen brengen.

Cyberpesten is strafbaar

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten die strafbaar zijn. Leerlingen realiseren zich dat vaak niet. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Wij op de Ikra nemen signalen betreffende cyberpesten daarom altijd serieus. Wanneer de leerkracht cyberpesten signaleert, volgt hij/zij onderstaand stappenplan.

Stap 1

Gesprek met de gepeste leerling en gesprek met de dader(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

Gesprek met de gepeste leerling

Het is van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.
- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen wanneer het om digitaal pesten gaat.
- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

*De leerkracht registreert het incident in ParnasSys.

Opsporen van de dader(s)

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht moeten worden om deze op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Op de Ikra is het niet toegestaan gebruik te maken van websites als Hyves, Facebook of het bekijken van de mail. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen de dader verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Gesprek met de dader(s)

Hierbij is het van belang:

- In te gaan op wat er gaande is.
- Door te vragen.
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

Als het pesten op deze manier bespreekbaar wordt gemaakt, bestaat wel het gevaar dat het slachtoffer opnieuw door de pester(s) te grazen wordt genomen. Wij moeten er dus voor zorgen dat er een goed pestbeleid is en dat leerkrachten oog houden voor het pestgedrag.

Stap 2

Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester over wat er speelt.

*Vraag hen of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt u hen hierover informatie geven.

*Informeer de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.

*Vertel de ouders over de eventuele vervolgstappen bij herhaling (zie punt 3).

*Vertel hen welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.

*Verwijs de ouders/verzorgers voor meer informatie naar bijvoorbeeld:

Het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon).

www.pestweb.nl. Zij kunnen antwoord geven op vragen van ouders/verzorgers. Zij zijn ook per telefoon te bereiken: 0800 2828280 of mobiel 0900 2828280, elke schooldag van 2 tot 5 uur.

Stap 3

Blijvend pestgedrag; herhaling van het pestgedrag.

Wanneer het pesten door blijft gaan of terugkeert volgen we achtereenvolgens de volgende stappen

1. Er vindt een gesprek plaats tussen directie, leerkracht en ouders van de pestende leerling. In dit gesprek worden afspraken gemaakt over de aanpak. De leerkracht maakt van dit gesprek een verslag in ParnasSys.

2. Mocht in het voornoemde gesprek geen overeenstemming bereikt worden, dan neemt de directie een besluit over de vervolgstappen. Hiervan worden ouders en leerkracht binnen een week na het gesprek schriftelijk op de hoogte gesteld.

3. Bij aanhoudend ongewenst gedrag van de leerling kan de directie besluiten tot een (tijdelijke) schorsing van de leerling.

4. Wanneer ook hierna het ongewenste gedrag aanhoudt, zal de directeur het bevoegd gezag verzoeken tot verwijdering over te gaan. Hierbij wordt de procedure als omschreven in de schoolgids (toelating, schorsing en verwijdering) in acht genomen.

Het team op de Ikra streeft er naar om (digitaal) pesten te stoppen, of liever nog, te voorkomen. Dit zal niet altijd lukken, omdat deze vorm van pestgedrag zich buiten school afspeelt. Toch vinden de teamleden het erg belangrijk om te doen wat in hun vermogen ligt. Immers, kinderen kunnen pas goed leren als ze zich veilig voelen.

Adviezen aan de ouders van onze school:

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek gaan met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zogenaamde schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.